

Állatjólét

Vadászat és állatkereskedelem

Vadászat mint megélhetés

- A legtöbb állat más élőlények elpusztításával, megcsonkításával, kihasználásával táplálkozik
- A húsevők más állatokat ölnek, hogy megehessék őket
- Az ember biológiai adottságait tekintve jelentős részben húsevő
- A húsevést a vadászat tette lehetővé az ősidőktől kezdve

Vadászati módszerek és az emberré válás

- Nem túlzás azt állítani, hogy az eredményes vadászat mint szelekciós hatás döntő hatást gyakorolt az emberi elme és tárgyi kultúra, valamint a viselkedés alakulására évmilliókon keresztül
- A főként vadászattal foglalkozó népek, törzsek kapcsolata a természettel mindmáig jóval szorosabb, mint a földművelő népeké
- A földművelés és állattenyésztés megjelenése volt a másik döntő esemény a mai ember „kialakulásában”

Az „új ember” és a vadászat

- Miért vált problematikus dologgá a valaha teljesen természetes vadászat?
- Vissza a gyökerekhez! – földművelésre való áttérés...
- A vadászat elvesztette megélhetési szerepét – időtöltés, szórakozás lett belőle
 - Kiváltságosok sportja, a legszegényebbek utolsó lehetősége
- Amit szabad Jupiternek...
 - A vadászathoz való jog egyre inkább kevesek kezében összpontosul (a többség szemében kívánatos és gyűlöletes egyszerre)
 - Mivel a leggazdagabbak vadászhattak csak, a vadászat egyben teljesen kedvtelés-jellegűvé válik („szükségtelen” (?))

Vadászat mint ökológiai probléma

- A „kedvtelésből” történő (nem hússzerző) vadászat nagy valószínűséggel több faj pusztulását, visszaszorulását okozta, mint a „megélhetési” vadászat
 - Utóbbira példa: Új-Zéland és Madagaszkár óriásmadarai, feltehetően a mamut is, grönlandi és vizcayai bálna
 - „Kedvtelésből” irtott fajok: európai és amerikai bölény, farkas, hiúz, sakál, holló, afrikai nagyvadak többsége, csimpánz, erszényes farkas, cetek többsége, ragadozómadarak és egy sor egyéb nagyobb madár

Vadászat mint állatjóléti probléma

- A „mit” és „hogyan” kérdés viszonylag régen felmerült már.
 - Egyes fajok védelme (a természetvédelem legrégebbi változata) pl. a zerge és a farkas megmentése Olaszországban
 - A kegyetlennek minősített módszerek betiltása (hurok, mérgezés) – nem utolsósorban az „orvvadászok” ellen, a „sportvadászok védelmében
- A „van-e jogunk egyáltalán vadászni” újabb keletű vita.

Változó megítélés

ünnepelt hősből – megvetett „gyilkos”

- Utazók, felfedezők, **vadászok** (pl. Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán); + a régi Tarzan-filmek hangulata
- Csodált és irigyelt gazdagok – a falkavadászat főúri sportjának pozitív bemutatása filmen és festményeken kb. az 1960-as évekig
- Az afrikai szafarikon nagyvadakra lövöldöző gazdag vadászturisták többé nincsenek a nagyközönség elé példaképként állítva
- Az angol hagyományos lovas-falkavadászat a természet- és állatvédők céltáblájává vált, és hosszas huzavona után pár éve betiltották törvényileg

Mi változott?

- Társadalmi osztályok elmosódása (származás kevésbé, pénz inkább számít)
- A vadászati eszközök fejlődése eleve kétesse teszi az „erőpróba” mítoszát (a középkorban sokszor az állat „nyert”)
- A természetvédelem általános felerősödése
- Az átlagember hozzáállása a vadállatokhoz: élve is szép, sőt, az eredeti környezetében **ÉLVE** a legszebb – nem kell lelőni ahhoz, hogy megcsodálhassuk
- Ami régen a múzeumi kitömött állatokkal, majd az állatkertekkel volt csak lehetséges, ma *jórészt* megvalósítható filmekkel

Modern vadászati formák

- Sport/hobbi vadászat (sporthorgászat is!)
 - Trófeáért
 - Élményért
 - Társadalmi esemény (politikusok, régi és új arisztokrácia, pénzemberek, összetartozó körök)
- Vadgazdálkodási vadászat
 - Állatállomány fenntartása, szabályozása
 - Túlszaporodott állomány gyérítése
 - Invazív fajok visszaszorítása
- Biztonsági vadászat
 - Veszélyessé vált állatok elpusztítása

Szükséges-e a vadászat (horgászás)?

- A kérdés feltehető bármely szabadidős tevékenységre
- Tehát visszatértünk a mérlegelő megközelítéshez (haszon vs. anyagi/morális kár)
- A gazdasági és biztonsági vadászat eredendően szükségesnek tűnik
 - Ragadozók híján az állomány gyérítése, egészségesen tartása
 - Károkozó állatok számának csökkentése
 - Túlszaporodó, veszélyes állatok (pl. elefánt, vaddisznó, róka, tigris) gyérítése
- Esetleg ez nem pusztán a már előidézett rossz állapot szükségszerű kozmetikázása? Tehát nem a bajok gyökerére irányul, hanem elfedi azokat?

Tényleg olyan szörnyű dolog a vadászat? 1.

- A tenyésztett és a természetes úton szaporodó állatok elejtésének ökológiai és erkölcsi dilemmája
 - A tenyésztett állatok (fácán, vadkacsa, ponty) vadászata (horgászata) elméletileg kíméli a természetes állatállományt, és egyben lehetőséget nyújt a vadász- és horgászsport üzésére
 - DE ezek az állatok sok tekintetben védtelenebbek, ügyetlenebbek, bizalmasabbak vadon született társaiknál – sport, vagy szintiszta öldöklés?
 - A tenyésztett állatállomány sokszor extra ökológiai nyomást jelent, fenntartása, védelme pedig pl. csak a ragadozók további gyérítésével lehetséges

Tényleg olyan szörnyű dolog a vadászat? 2.

- Jogos-e gyilkosként, szadistaként tekinteni az összes vadászra, horgászra?
- Az ölés önmagában természetes része az élőlények interakcióinak
- Az ember hús/mindenevő, valószínűleg biológiailag rendelkezik a vadászat/horgászat motivációjával
- A problémát nem az állatok sportból történő elejtése kell jelentse, hanem a MIT? HOGYAN? MENNYIT? (régén a KI? volt a fő kérdés inkább)

Mit? Hogyan? Mennyit? 1.

- Mit és Mennyit (közvetve ez a Hol? kérdést is tartalmazza)
 - Ökológiai szempontok (az adott életközösség, ökoszisztéma eredeti működőképességének megtartása)
 - Morális szempontok (fokozott védelmet igénylő fajok, ahol a vadászatnak az állat kognitív, szociális tulajdonságaiból adódó, fokozott negatív hatása lehet)

Mit? Hogyan? Mennyit? 2.

- Mennyit?
 - Ökológiai szempontok (felfelé és lefelé is korlátozhatnak: az ökoszisztéma érdeke lehet egyes fajok kímélete, de gyérítése is)
 - Morális szempontok (a „kevesebb mindig jobb” elv az ölés csökkentéséről szól; bizonyos fajok morális megbecsültsége magasabb, ezeknél a kímélet, önmérséklet nagyobb hangsúlyt kap – „lőttem 10 hiénát vs. 10 oroszlánt”)

Állatkereskedelem

(egzotikus, illetve kedvtelésből tartott)

Az emberi történelmet minden végigkíséri a kedvtelésből történő állattartás, illetve a „különleges” állatok iránti vonzódás

Az állatkereskedelem már az ókorban megjelenik (legismertebb példa – római cirkuszi viadalok)

- a cirkuszi viadalok állatszükséglete kihatással volt az európai, észak-afrikai és közel-keleti állatvilágra (fajok eltűnése)

Az állatkereskedelemből adódó gondok - 1

- Befogás
 - Természetes élőhely megzavarása
 - Emberek, járművek megjelenése, hajtás, fakivágás, csapdaásás, tűzgyújtás
 - Állatok gyérítése
 - A befogott és elszállított állatok legalábbis „hiányozni” fognak
 - Állatok pusztítása
 - A befogandó fiatal állatok anyját, csoporttársait sokszor el kell pusztítani
 - A befogás során sok állat „véletlenül” megsérül, elpusztul
 - A befogás során közvetlen szenvedés okozása
 - A befogás hurokkal, hálóval, veremmel stb. zajlik, az állatokat megkötözik, ketrecbe dugják stb...

Az állatkereskedelemből adódó gondok - 2

- Szállítás (sérülés, leépzülés, elhullás)
 - Ellátási hiányosságok
 - Megfelelő, vagy sokszor bármilyen élelem, ivóvíz hiánya
 - Időtartam
 - Néha rendkívül messzire kell eljuttatni a befogott állatokat
 - Fizikai körülmények
 - Kábított állapotban (halak; nagyvadak rövidebb távra), hősokk a trópusokon, összetörik magukat
 - Szociális körülmények
 - Megcsonkítják egymást az összezártságot nem tűró, illetve stresszelt állatok

Az állatkereskedelemből adódó gondok - 3

- Értékesítés

- A fő gondot az okozza, ha nem volt konkrét megrendelő, hanem **kereskedésbe** kerül az állat

- Megfelelő tartás, sokszor hosszú időre
 - „nem kelendő a portéka” – mi lesz vele?
 - Profitorientált hozzáállás – ki lesz a vevő (ért-e az állathoz?)

Az állatkereskedelemből adódó gondok - 4

- Mi lesz az állatokkal?
 - A vadonbefogott állatok kereskedelme a legproblematicusabb
 - Legnagyobb stressz és elhullás
 - Környezeti kár (ökológiai kár)
 - Az állat nemcsak kikerül az eredeti élőhelyéről, de sokszor teljesen elvesz a faj szempontjából (nem szaporodó kedvencek, show-állatok, állatkerti állatok)
 - Népszerűvé válva további befogásra teremt igényt

Vadonbefogott állatok

- Leggyakoribb felhasználások
 - Egzotikus kedvenc (többnyire illegális)
 - „Erdei, mezei, stb. kedvenc” (gyakran illegális)
 - Állatkerti, akváriumi bemutatás
 - Fajmegőrzési, szaporítási programok

Keresett fajok a kereskedelemben

- Legkeresettebb fajok, fajcsoportok (állatkertbe szinte minden)
 - Terráriumba, akváriumba való állatok (hal (édesvízi és tengeri), madár, hüllő, kétéltű)
 - Emberszabású majmok (kedvenc, kísérlet)
 - Ragadozók (pl. macskafélék – kedvenc)
 - Trópusi emlősök – állatkertek, szafariparkok

Pusztító állatkereskedelem

- Preparátumok
 - Kitömött állatok
 - Halak
 - Ízeltlábúak (mindenféle, de leginkább trópusi lepkék)
 - Korall, kagyló, tengeri csigaház
- Részek
 - „Gyógyászat”
 - Tigrisbelsősegek, rinocéroszszarv
 - Kézműipar
 - Elefántcsont, korall, mindenféle szarv, tülök, agyar
 - Bőrök

Mit lehet tenni?

- Kettős cél:
 - A természet kirablásának megállítása
 - Nemzetközi összefogással működhet csak (lásd CITES)
 - Bizonyos fajok vadonbefogásának kiváltása szaporítással (halak, madarak, hüllők, emlősök, sőt növények is)
 - Malawi sügérek
 - Kakaduk
 - Aranyhörcsög
 - Kaktuszok
 - A megmaradó kereskedelem átformálása állatvédelmi szempontok szerint

Állatvédelmi szempontok

- Az állatkereskedésekben uralkodó körülmények
- A fajok igényei (fizikai, szociális)
- Kölyökállatok kereskedelme
 - Kutya, macska